

Prof. As. Dr. Adrian RESTIAN

Palme d'Or pentru asistența medicală din România

– *Palme d'Or for the Romanian
medical assistance*–

Prof. As. Dr. ADRIAN RESTIAN

Filmul lui Cristian Puiu, „Moartea domnului Lăzărescu”, a primit în anul 2005 premiul „Un certain regard”, iar filmul lui Cristian Mungiu, „4 luni, 3 săptămâni și 2 zile”, a primit în 2007 premiul „Palme D’or”, adică cel mai mare premiu al festivalului de la Cannes.

Ambele filme se bazează pe niște teme medicale. Domnul Lăzărescu este purtat de la o cameră de gardă la alta până moare. Iar tânăra gravidă din filmul lui Cristian Mungiu trece printr-un adevărat calvar până când reușește să-și facă o întrerupere de sarcină, cei drept la 4 luni, 3 săptămâni și 2 zile. Ambele filme fac un rechizitoriu foarte sever al sistemului sanitar din România. Unul se referă la prezent, iar celălalt la trecut.

Desigur că se va putea spune că moartea domnului Lăzărescu este un caz particular, că povestea întreruperii de sarcină s-a petrecut acum 20 de ani, că de obicei bolnavii sunt tratați așa cum ar trebui, că întreruperile de sarcină s-au legalizat și că totul nu este decât o ficțiune.

Starea de sănătate a populației ne arată însă că, de fapt, cele două filme nu sunt doar o ficțiune și că lucrurile nu merg chiar atât de bine. Spre exemplu, după cum arată Anuarul Statistic al OMS publicat în 2006, mortalitatea generală de la noi din țară, în care se încadrează și moartea domnului Lăzărescu, este una dintre cele mai mari din Europa, iar speranța de viață de la noi din țară este una dintre cele mai mici din Europa și anume de 68 de ani la bărbați și de 76 de ani la femei, în timp ce în Italia este de 78 de ani la bărbați și de 83 de ani la femei, în Franța de 76 de ani și 83 de ani, în Germania de 76 de ani și 82 de ani, în Danemarca de 75 de ani și de 80 de ani, în Elveția de 78 de ani și de 83 de ani, iar în

Cehia de 73 de ani și de 79 de ani. Probabil că în aceste țări domnul Lăzărescu ar mai fi trăit încă vreo 10-15 ani, iar domnul Cristian Puiu nu ar mai fi primit premiul de la Cannes.

Nici în ceea ce privește bolile cardiovasculare, de care a murit probabil domnul Lăzărescu, nu stăm mai bine. La noi în țară se înregistrează 479 de boli cardiovasculare la 100 de mii de locuitori, în timp ce în Franța se înregistrează 118 cazuri, în Spania 137, în Danemarca 188, în Germania 211, în Italia 174, iar în Cehia 315.

În ceea ce privește avorturile, deși se vorbește foarte mult despre măsurile anticoncepționale și despre planningul familial, totuși numărul avorturilor este în continuă creștere. În acest sens, este de-a dreptul șocant comunicatul Autorității Sanitare din Constanța, care a anunțat că în primul trimestru al acestui an s-au efectuat în spitalele din Constanța un număr de 106 întreruperi de sarcină la gravide sub 15 ani (față de 14 întreruperi la aceeași categorie de gravide din primul trimestru al anului trecut) și 264 de întreruperi de sarcină la gravide între 15 și 18 ani (față de 84 de întreruperi la aceeași categorie de gravide în primul trimestru al anului trecut). Câte s-au făcut în afara spitalului nu se știe. Dar din aceste cazuri se recrotează mortalitatea maternă care este, de asemenea, una dintre cele mai mari din Europa. În timp ce la noi se înregistrează 58 de decese materne la 1000 de nașteri, în Spania se înregistrează 5, în Austria 5, în Suedia 8, în Danemarca 7, în Germania 9, în Ungaria 11 și în Bulgaria 32.

Nici în ceea ce privește mortalitatea infantilă nu stăm mai bine. În timp ce noi avem 17 decese la 1000 de născuți vii, Franța are 4, Spania 4, Grecia 4, Danemarca 4, Germania 4, Cehia 4, Austria 5, Ungaria 7 și Bulgaria 12.

Consumul de alcool în România este de 18,5 litri/cap locuitor/an, în timp ce în Europa este de numai 15 litri/cap locuitor/an. 55% dintre elevi consumă alcool. Iar alcoolul este vinovat de 25% dintre decesele survenite la bărbații între 15 și 30 de ani și de 10% dintre decesele survenite la femeile între 15 și 30 de ani (Evenimentul zilei, 11 august 2007).

Procentul fumătorilor în populația generală este de 36%, iar la tinerii între 15 și 24 de ani de 32,8% și se știe că un pachet de țigări pe zi scade speranța de viață cu 5 ani (Magazin, 28 februarie 2006).

Nu mai vorbim de alimentația nesănătoasă, de tuberculoză, de bolile cu transmitere sexuală, de cancerul de sân, de cancerul de col uterin, de bolile psihice și așa mai departe.

S-ar părea că viața bate filmul și că sistemul de sănătate din țara noastră este chiar mai bolnav decât domnul Lăzărescu.

Toată lumea spune că pentru a se vindeca sistemul sanitar este necesară o transfuzie de bani. S-a încercat și transfuzia de bani. Din an în an s-au cheltuit tot mai mulți bani, dar lucrurile nu au vrut să se miște. Cei care vorbesc numai de bani ar face bine să știe că starea de sănătate a populației nu este direct proporțională cu banii alocați pentru sănătate și că la îmbunătățirea stării de sănătate mai intervin și alți factori care trebuie luați în considerare. În acest sens s-ar putea da exemplul Japoniei care deși cheltuie mai puțini bani decât SUA are o stare de sănătate mai bună, sau exemplul Greciei care deși cheltuie mai puțini bani decât Franța are o stare de sănătate mai bună și așa mai departe. Ministerul Sănătății a vorbit de un management defectuos și a schimbat toți managerii din sistem, dar lucrurile tot nu au vrut să se miște.

Ministerul Sănătății a încercat apoi să acorde o importanță mai mare asistenței medicale ambulatorii, care nu a schimbat nici ea mare lucru. La începutul fiecărei luni, majoritatea farmaciilor anunță că și-au epuizat fondurile pentru medicamente compensate. Iar Ministrul Sănătății a acuzat medicii de familie că prescriu prea multe medicamente. S-a făcut și o anchetă și s-a descoperit că într-o comună din județul Călărași s-au prescris într-o săptămână 700 de rețete, ceva asemănător la Iași. În aceste condiții, a spus Ministrul Sănătății, oricât vom majora noi fondurile pentru medicamente, acestea nu vor ajunge niciodată. Deci pe lângă bani mai este nevoie de ceva.

Acum Ministrul Sănătății intenționează să facă o reformă, să înființeze o serie de Agenții Naționale și de Agenții Regionale, care nu au nici o legătură cu domnul Lăzărescu.

În tot acest timp, adică de 17 ani, bolnavii își duc patologia lor, care se tot agravează, iar medicii se chinuie să facă față situației, care devine tot mai complicată.

Deși ar fi foarte multe de spus, am să mă refer doar la birocrăția cu care sistemul îi sufocă pe medicii de familie, transformându-i în adevărați funcționari. În acest sens, Dr. Laurențiu Badea descrie pe trei pagini în numărul 36 din 2007 a revistei Medic Ro, evidențele medicale zilnice, lunare, trimestriale, semestriale și anuale, pe care trebuie să le completeze medicul de familie și care îi răpesc două treimi, repet, două treimi din timpul pe care ar trebui să îl acorde pacienților, ceea ce nu se poate să nu se răsfrângă negativ asupra calității asistenței medicale și să nu dea naștere la discuții. Ce ar zice conducătorii sistemului sanitar dacă șoferul care le conduce mașina ar trebui să completeze două treimi din timpul tot felul de formulare. Nu mai pun problema cui sunt necesare aceste formalități, pacientului sau fiecărui șef care cere câte o situație statistică.

În tot acest timp, după cum reiese din sondajele de opinie și din numeroasele articole care apar în ziar cu ocazia scandalurilor medicale, bolnavii își înrăutățesc părerea despre sistemul sanitar. Este adevărat că în majoritatea țărilor pacienții nu au o părere prea bună despre sistemul sanitar, dar la noi ea este întovărășită de date statistice care confirmă acest lucru.

Din păcate, această părere se răsfrânge și asupra medicilor și asistentelor cu care vin în contact pacienții și pe care îi consideră chiar răspunzători de situația din sistem.

După cum arată Dr. Silviu Stanciu în numărul 61 din 2007 al revistei Stetoscop, bolnavii au sentimentul că sunt umiliți la internarea în instituțiile medicale. Ei consideră spitalul ca o feudă în care bolnavul ocupă cea mai umilă poziție. Ei consideră că sistemul le oferă prea puțin față de cotizațiile pe care le percepe. Ei cred că este vorba de o proastă gestionare a banilor, că sistemul este astfel organizat încât să aducă beneficii mai ales medicilor și nu bolnavilor și că medicii trebuie motivați pentru a presta un serviciu de calitate.

Interesant ar fi ce ar zice juriul de la Cannes dacă ar trebui să se trateze în România. Probabil ar zice că nici nu este greu să faci un film despre moartea domnului Lăzărescu. Este suficient să ai o cameră ascunsă și filmul este gata. Probabil că ne-ar da și un premiu Palme D'or pentru asistența medicală din România, care reprezintă o inepuizabilă sursă de inspirație pentru artiști.

Se va putea spune că este ușor să critici sistemul sanitar, că se vorbește foarte mult despre asistența medicală din România, că oamenii sunt mereu nemulțumiți, pentru că nu este ușor să asiguri

starea de sănătate a populației. Evident că nu este ușor să tratezi o societate bolnavă. Evident că nu poți îmbunătăți starea de sănătate numai cu bani și numai cu tratamente. Evident că este nevoie și de multă pricepere și de multă profilaxie. Dar de un singur lucru nu este nevoie, de politică. Și tocmai de politică a avut parte sistemul sanitar. Sub pretextul unor reforme, fiecare partid și fiecare ministru și-a instalat oamenii lui prin concursuri formale în care nu s-a ținut seama decât de apartenența politică și de algoritmul de partid. Lucru demonstrat de starea sistemului sanitar.

Probabil că același lucru s-a întâmplat și în învățământ și în justiție. Dar în medicină lucrurile sunt mult mai grave pentru că bolnavii mor. Patologia nu se lasă dusă cu vorba și nici amânată de pe o zi pe alta. Ea trebuie abordată prompt și de oameni competenți. Acești oameni competenți există și tocmai pe umerii lor se sprijină, de fapt, asistența medicală. Dacă sistemul mai merge totuși, acest lucru se datorează acelor oameni competenți. Dar de multe ori ai impresia că ei trebuie să rezolve problemele grave cu care se confruntă în pofida sistemului care ar trebui să-i susțină. În aceste condiții, toată lumea dă vina pe subfinanțare și pe sistem.

Din păcate se vorbește foarte mult despre sistem ca și când sistemul ar fi o noțiune abstractă. Dar sistemul este format din instituții și din oameni. Sistemul are niște oameni care execută, dar are și niște oameni care comandă, prea mulți oameni care comandă în direcții diferite. Iar când comenzile sunt greșite sistemul merge prost, elementele lui nu mai pot funcționa normal. Așa cum celulele noastre au nevoie de un mediu intern favorabil ca să poată funcționa normal, tot așa și sistemul are nevoie de un mediu favorabil pentru ca elementele lui să poată funcționa normal.

Dar în acest caz cine răspunde de moartea domnului Lăzărescu, cei care conduc sistemul sau medicii care erau de gardă? Există sau nu există fonduri la farmacii? Și dacă există, de ce se dau cu țărâita numai după ce nervii bolnavilor au fost întinși la maximum? Există sau nu există medicamente în spital? Și dacă există, atunci de ce trebuie bolnavii să-și aducă medicamentele de acasă? Oare nici un ministru, nici un director nu este vinovat de situația din sistem? Oare nici un ministru, nici un director nu are nici o vină pentru moartea domnului Lăzărescu? Oare nici un ministru și nici un director din minister și din autoritățile de sănătate publică, nici un medic și nici un profesor, nu poartă nici o vină de numărul mare de avorturi la gravide sub 15 ani?

Este posibil ca medicii de gardă, care au avut ghinionul să fie acolo când a murit domnul

Lăzărescu, să fie singurii vinovați în fața spectatorilor de moartea domnului Lăzărescu?

Evident că lucrurile sunt mult mai profunde, dar nimeni nu se chinuie să le înțeleagă. Politica și corupția sunt la ordinea zilei în România. Din păcate bolnavii mor mai mult decât în restul Europei și nimeni nu este vinovat. Dând vina pe CMR, care răspunde de calitatea asistenței medicale și pe comisiile de malpraxis de pe lângă ASP, Ministrul Sănătății spune „că așteaptă ca ele să înceapă să-și ia rolul în serios și să înceapă să aplice sancțiuni. Pentru că vorbim de culpe medicale, mor oamenii în spitale și nimeni nu răspunde. Nu Ministrul Sănătății poate sancționa greșeala profesională a medicilor.“

Sistemul sanitar din România este însă mult mai bolnav decât domnul Lăzărescu. El este terenul unor interminabile lupte interne, în care toată lumea se luptă cu toată lumea. Casa de asigurări se luptă cu medicii, medicii cu bolnavii, colegiul cu ministerul, ministerul cu managerii și cu creditorii, și așa mai departe.

Dar în tot acest timp, nu toată lumea o duce foarte rău. Am putea spune chiar că unii o duc foarte bine. Se găsesc întotdeauna băieți deștepti care să profite de orice situație. Spre exemplu, în timp ce alocația de hrană pentru un bolnav internat este de 5,5 lei pe zi, în timp ce farmaciile nu au bani pentru medicamente, iar bolnavii internați trebuie să își aducă de acasă medicamentele necesare, conducerea CNAS a cheltuit 337.000 de euro pentru întâlnirile ținute în lunile martie-iunie ale acestui an la hotelul Internațional din Sinaia, unde s-a discutat Managementul și planificarea strategică (Cotidianul, 15 august 2007). Ce fel de management este acesta se vede foarte bine. Mai bine discutau despre moartea domnului Lăzărescu într-unul dintre spitalele din România decât să cheltuie bani asiguraților în hotelurile de lux din Sinaia. Iar legiuitorii și guvernanții ar fi mai bine să vadă cum se cheltuie banii publici în România decât să se plângă tot timpul că nu au bani pentru învățământ și pentru sănătate. După direcția în care merg lucrurile este puțin probabil să se întâmple acest lucru, deoarece tocmai cei care profită de acest lucru fac regulile jocului în România.

După analiza critică pe care a făcut-o recent domnul Varujan Vosganian, ministrul economiei și finanțelor, privind modul în care se cheltuie banii publici și după promisiunile pe care le-a făcut privind întocmirea bugetului pe 2008, s-ar putea să se întâmple totuși ceva favorabil în acest domeniu, deoarece nici bugetul țării nu mai poate să suporte cheltuieirea fără discernământ a banilor publici. Încercarea mi se pare timidă, dar s-ar putea să fie totuși un început.